

Prescriptie bij gonorrhoe (nog) niet in lijn met sterk toegenomen gonokokkenresistentie

Femke Koedijk, Ingrid van den Broek, Christel van Dijk, Jan van Bergen

De resistentie van gonokokken tegen chinolonen (zoals ciprofloxacin) is explosief gestegen van 7% in 2002 naar 27% in 2005. Dit maakt ciprofloxacin ongeschikt als voorkeursmedicatie bij een gonokokkeninfectie. De NHG-Standaard Het soa-consult uit 2004 adviseert bij de behandeling van gonorrhoe een derdegeneratie cefalosporine (cefotaxim/ceftriaxon) als eerste keuze en ciprofloxacin als tweede. Wij hebben met behulp van data uit het GRAS-project (Gonokokken Resistentie tegen Antibiotica Surveillance) onderzocht of de chinolonenresistentie heeft doorgezet en in welke risicogroepen deze resistentie het meest voorkomt. Daarnaast zijn we met behulp van LINH-gegevens (www.nivel.nl/linh) nagegaan in hoeverre huisartsen de NHG-Standaard daadwerkelijk volgen.

Chinolonenresistentie

De eerder beschreven toenemende resistentie heeft doorgezet. Gegevens van 2006 tot en met 2008 laten een voortgaande stijging van resistentie tegen ciprofloxacin zien, tot zelfs 46% in 2008 (figuur 1). Gonokokken, geïsoleerd bij mannen die seks heb-

ben met mannen (MSM), waren in 2008 voor meer dan 50% resistent. Bij heteroseksuele personen was dit ongeveer 25%.

Diagnoses en behandelingen bij huisartsen

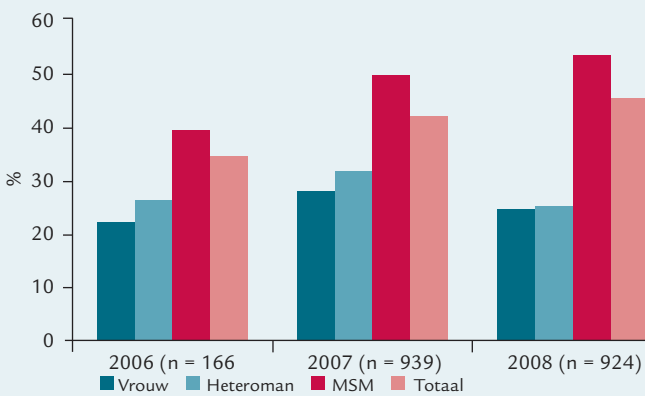
In 2005, 2006 en 2007 stelden LINH-huisartsen respectievelijk 71, 67 en 82 keer de diagnose gonorrhoe. Bij het merendeel van de episodes (90%) schreven ze ook een medicament voor. Ze behandelde tweederde van de gonorrhoepatiënten met ciprofloxacin of met een derdegeneratie cefalosporine (tabel 1). In de loop van de drie jaren was er een toename in prescriptie van derdegeneratie cefalosporines. Echter, ciprofloxacin was nog steeds het meest voorgeschreven medicament bij een gonokokkeninfectie.

Conclusie

Huisartsen schrijven nog steeds frequent ciprofloxacin voor bij gonorrhoe, ondanks de sterk toegenomen chinolonenresistentie en ondanks het feit dat de in 2004 gereviseerde NHG-Standaard cefalosporines al als eerste keuze aanraadt. De prescriptie van cefalosporines is sindsdien weliswaar toegenomen, maar werd in 2007 nog steeds slechts toegepast in eenderde van de gevallen. Ciprofloxacin zou niet meer gebruikt moeten worden als tweede keuze indien er geen resistentiepatroon bekend is. Prescriptie van derdegeneratie cefalosporines bij de bestrijding van gonorrhoe is aangewezen (zie ook: http://www.soa-aids-professionals.nl/medische_richtlijnen/nvdv).

Al met al een mooi onderwerp voor opleidingen en nascholingen, of bij een farmacotherapeutisch overleg. We pleiten echter vooral voor actuele, dynamische richtlijnen en voor systematischer gebruik van een *up-to-date* Elektronisch Voorschrijf Systeem (EVS). Anders verandert de gonokok sneller in zijn resistentiepatroon dan de huisarts in zijn voorschrijfgedrag... De eerste signalen over verminderde cefalosporinegevoeligheid zijn inmiddels gemeld.

Figuur 1 Ciprofloxacineresistentie van gonokokken naar geslacht en seksuele voorkeur, GRAS juli 2006 - december 2008

Tabel 1 Voorgeschreven medicatie voor gonorrhoe, LINH, 2005-2007

	2005		2006		2007	
Ciprofloxacin	33	48%	26	41%	25	39%
Derdegeneratie cefalosporines	12	17%	15	23%	21	33%
Andere antibiotica	14	20%	11	17%	7	11%
Andere medicatie, geen antibiotica	10	14%	12	19%	11	17%
Totaal	69		64		64	

De analyses over de behandeling van gonorrhoe zijn uitgevoerd met behulp van gegevens van 70 praktijken uit 2005-2007 die deelnamen aan het Landelijk Informatie Netwerk Huisartsenzorg (LINH). LINH maakt gebruik van gegevens uit de elektronische patiëntendossiers (EPD's) van de deelnemende huisartsen. Van patiënten met de diagnose gonorrhoe gingen we na welke antibiotica de huisarts voorschreef. We analyseerden de prescripties vanaf 2 maanden voor de datum van de eindiagnose tot en met 2 maanden daarna. We voerden de analyses over de chinolonenresistentie uit met gegevens van het GRAS-project. Binnen dit project worden systematisch gegevens verzameld over gonorrhoe en de daarbij voorkomende resistentiepatronen binnen GGD-soacentra.